

2008-2020 YILLARINI KAPSAYAN SÜREÇTE FAKTORİNG SEKTÖRÜNÜN DURUMU ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME¹

AN EVALUATION ON THE STATE OF THE FACTORING SECTOR IN THE PROCESS COVERING THE YEARS 2008-2020

Yusuf GÖR * Fatih Mahmut BİLİCİ **

*Araştırma Makalesi / Geliş Tarihi: 04.09.2021
Kabul Tarihi: 31.12.2021*

Öz

Factoring alacakların garanti edildiği alternatif bir finansman tekniğidir. Bir başka deyişle faktoring, alacak garantisi sunan, temerrüd riskinin üstlenildiği, faaliyet döngüsünü hızlandıran ve tahsilat işleminin üstlenildiği bir finansman çeşididir. Faktoring, özellikle finansal belirsizliklerin yaşandığı dönemlerde daha çok yaygınlaştığı düşünölmektedir. 2008 Küresel Krizi sonrası Türkiye’de ve dünyada yaşanan gelişmelere bakıldığında faktoring sektörünün gelişmesi beklenmektedir. Bu doğrultuda faktoring sektörünün 2008-2020 yılları verileri incelenerek; on üç yıllık süreçte Türkiye’deki faktoring sektörünün seyrini gözlemek amacıyla bu çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışmada sektöre ait istatistikî veriler, mali veriler ve karlılık oranları ile faktoring sektörü incelenmiştir. Sonuç olarak sektörün güçlü bir rekabet içerisinde büyüdüğü ve karlılığının arttığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Faktoring, Aktif Karlılık Oranı, Özsermaye Karlılık Oranı

JEL Sınıflaması: M41, G20, G23

Abstract

Factoring is an alternative financing technique in which receivables are guaranteed. In other words, factoring is a type of financing that offers a guarantee of receivables, undertakes the default risk, accelerates the operating cycle and undertakes the collection process. Factoring becomes more common, especially in times of financial uncertainty. Considering the developments experienced in Turkey and in the world after the 2008 Global Crisis, it is expected that the factoring sector will develop. Accordingly, by examining the data of the factoring sector for the years 2008-2020; this study was carried out in order to observe the course of the factoring sector in Turkey over a thirteen-year period. In the study, statistical data, financial data, profitability rates of the sector and factoring sector were examined. As a result, it has been determined that the sector has grown in a strong competition and its profitability has increased.

Keywords: Factoring, Asset Profitability Rate, Equity Profitability Rate

JEL Classification: M41, G20, G23

¹ **Bibliyografik Bilgi (APA):** FESA Dergisi, 2021; 6(4), 709-718 / DOI: 10.29106/fesa.991133

* Doktor Öğretim Üyesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, İİBF, yusufgor@karatekin.edu.tr , Çankırı – Türkiye, ORCID: 0000-0001-6818-7906

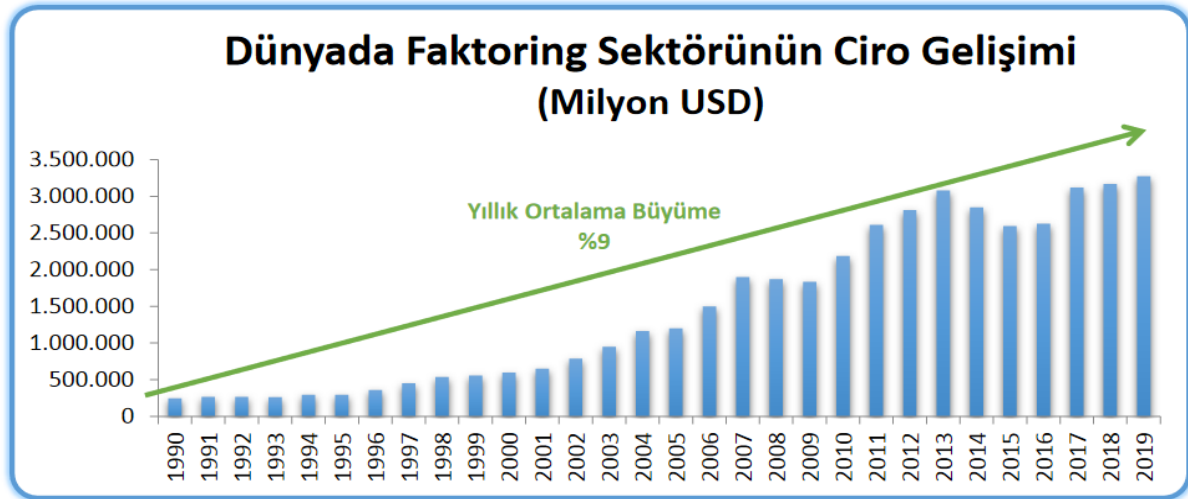
** Doktora Öğrencisi, Başkent Üniversitesi, SBE, bilici0623@gmail.com, Ankara – Türkiye, ORCID: 0000-0002-3107-2379

1. Giriş

Finansal sistem içinde yer alan finansal aktörlerin birbirini tamamladığı, finansal araçlarla işlem gerçekleştirdiği finansal piyasalar bütünü olarak tanımlanabilmektedir. Bu finansal aktörler kaynak sağlayıcı, aracı yada yatırımcı gibi fonksiyonlar üstlenmişlerdir. Söz konusu finansal aktörlerden bazıları gelişen ekonomik olaylar karşısında fırsat yakalayarak ön plana çıkabilmektedir. Özellikle kriz ve sonrası dönemlerde şirketlerin sıkıntı yaşadıkları vadeli alacak konusunu, bu alacakları temlik olarak onların kaynak ihtiyacını gideren (Gürol, 2018: 62) faktoring şirketlerinin ön plana çıkmaya başladığı görülmektedir. Finansal Kurumlar Birliği (FKB) faktöringi, mal ve hizmetlerin vadeli satışları neticesinde oluşan vadeli alacakların temlik (alacaklının değişmesi) yoluyla bir faktoring kuruluşuna devri ve sonrasında yönetimi olarak tanımlamaktadır (fkb.org.tr). Faktoring aynı zamanda kredi riskinin devredildiği (Klapper, 2006: 3111) varlığa dayalı finansman metotlarından biridir (Eke ve Çetiner, 2020: 291). Ayrıca faktöring, işlemleri ticari işlemlerde kesintisiz nakit akışı sağlayarak alacak riskinden kurtaran bir finansman tekniğidir (Özbek, 2018:30). Bir başka deyişle faktoring, alacak garantisi sunan, temerrüd riskinin üstlenildiği (Soufani, 2001: 37), faaliyet döngüsünü hızlandıran (Michalski, 2008: 31) ve tahsilat işleminin üstlenildiği bir finansman çeşididir (İslamoğlu ve Kayhan, 2013: 172).

Faktoring her ne kadar milattan önce uygulanmaya başlasa da, yirminci yüzyılın sonlarına doğru daha yaygın bir şekilde finansal piyasalarda yer aldığı görülmektedir (Eke ve Çetiner, 2020: 290). Şüphesiz bu yaygınlaşmaya küresel ticaretin gelişimi, yeni kaynak sağlama yöntemleri ve yeni finansal araçların gelişmesi neden olmaktadır. Özellikle küresel ticaretin gelişim sürecinde faktoring işlemlerinin, dünyada ön plana çıkan finansal işlemlerden biri olduğu (Stanciu, ve Stanciu, 2013: 416) görülmektedir (Özdemir, 2005:194).

Tablo 1. Dünya’da Faktoring Sektörünün Gelişimi

Kaynak: Finansal Kurumlar Birliği

Tablo 1’de faktoring sektörünün dünyadaki ciro gelişimi yer almaktadır. Tabloya göre 1990 yılından 2019 yılına kadar olan süreçte faktoring sektörü cirosu bazı dalgalanmalar yaşamakla birlikte genel olarak artış eğilimindedir. 90’lı yıllarda 500 Milyar Doların altında seyreden dünya faktoring cirosu, milenyumdan sonra 500 Milyar Doları aşmıştır. 2019 yılına gelindiğinde ise yaklaşık altı kat artarak 3 Trilyon Dolara ulaşmıştır.

Türkiye’de 1983 yılında faktöring kavramı konuşulmaya başlanmış olup; ilk faktöring işlemleri bankalar tarafından 1988 yılında gerçekleştirilmiştir (Özbek, 2018: 31). Sonrasında faktoring şirketlerini çalışma usullerini belirleyen Faktoring Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkındaki Yönetmelik 1992 yılında yürürlüğe girmiştir. Sonraki yıllarda bu yönetmelik üzerinde değişiklikler yapılmakla birlikte; 2005 yılında faktoring işlemleri, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’nun (BDDK) gözetimine girmiş ve 2012 yılında 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu ile faktoring işlemleri geniş kapsamlı bir hukuki düzene kavuşmuştur (Uyanık, 2015, 34).

Tablo 2. Türkiye’de Faktoring Sektörünün Gelişimi

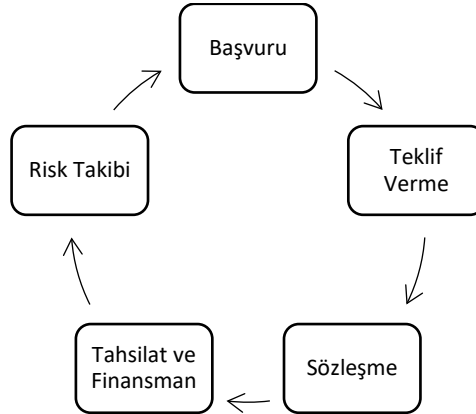
Kaynak: Finansal Kurumlar Birliği

Tablo 2’de faktoring sektörünün Türkiye’deki ciro gelişimi yer almaktadır. 2005 yılına kadar 10 Milyar Doların altında seyreden faktoring sektörü cirosu zamanla yükselerek 50 Milyar Dolar seviyesine ulaşmıştır. Sonraki yıllarda Türk lirasının dolar karşısında düşüş yaşamaya başlamasıyla birlikte dolar cinsinden ciro düşüş trendine girmiştir. Türkiye’deki faktoring sektörü cirosunun, dünyadaki faktoring sektörü cirosu ile karşılaştırıldığında çok küçük bir paya sahip olduğu görülmektedir.

Faktoring işlemleri hem yurt içinde hem de özellikle gelişen küresel ticaretle birlikte yurtdışında gerçekleştirilmektedir. Yurtdışında müşteri, borçlu ve faktoring şirketi arasında gerçekleşen işleme, yurtdışı söz konusu olduğunda yurtdışında faaliyet gösteren bir faktoring şirketi de dahil olmaktadır (Özbek, 2018: 31). Yurtiçi ve yurtdışı faktoringi birbirinden ayıran bir başka fark ise uluslararası bir ticari sözleşmedir (Laura, 2010: 28).

Faktoring işlemi, alacakların vadesinden önce nakde dönüştürülerek; alacaklı işletmenin nakit ihtiyacının giderilmesini amaçlamakla (Eke ve Çetiner, 2020: 291) birlikte aşağıdaki şekildeki gibi gerçekleşmektedir:

Şekil 1. Faktoring İş Akışı

Kaynak: www.vakiffactoring.com.tr

Şekil 1’de görüldüğü üzere faktoring iş akışı, müşterinin gerekli belgelerle faktoring şirketine başvuru yapması ile başlamaktadır. Ardından faktoring şirketi gerekli değerlendirmeleri yaparak müşteriye teklif sunmaktadır. Bu değerlendirme neticesinde faktoring şirketi riski üstlenemeyebilmektedir. Eğer karşılıklı olarak mutabık kalırsa faktoring sözleşmesi imzalanarak faktoring hizmeti verilmesine başlanmaktadır. Sözleşme sayesinde alacağa faktoring şirketi sahip olmaktadır. Sonrasında temlik alınan alacağa ilişkin finansman ve tahsilat gerçekleştirilmektedir. Tahsilat, borçlunun finansal araçlarla borcunu faktoring şirketine ödemesidir. Daha sonra temlik alınan alacağın temerrüde düşmesi durumunda risk takibi yapılmaktadır (vakiffactoring.com.tr).

Faktoring işlemleri küreselleşen ticaret ve finansman alanlarında bakış açısında göre borcun veya alacağın devredildiği (Orheian, 2012: 112) alternatif bir teknik olup özellikle finansal kriz zamanlarında daha çok tercih edildiği düşünülmektedir. Yukarıda yer alan bilgiler doğrultusunda faktoring sektöründeki gelişmeler 2008-2020

yıllarını kapsayan süreçte gözlemek amacıyla bu çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda 2008 küresel krizi ve sonrasında bir türlü dengesini bulamayan finansal piyasalarda faktoring işlemlerinin yaygınlaştığı ve faktoring sektörünün geliştiği düşünülmektedir.

2. Literatür Taraması

Faktoring sektörünün incelendiği ve literatürde yer alan çalışmalardan bazıları kronolojik sıralama ile aşağıda yer almaktadır.

2003 yılında Banerjee, Hindistan'daki faktoring şirketlerinin finansal performanslarını Mann-Whitney U testini kullanarak incelemiş ve faktoring şirketlerinin performanslarının giderek yükseldiğini belirlemiştir.

Ravaş ve David tarafından 2010 yılında yapılan çalışmada, Romanya'daki şirketler için kriz dönemlerinde faktoring alternatif bir kaynak sağlama yöntemi olarak belirlenmiştir.

2011 yılında Ece ve Özdemir tarafından gerçekleştirilen çalışmada Türkiye'de borsaya kote olmuş leasing ve faktoring şirketlerinin performansları EVA ve TOPSIS yöntemleri ile incelenmiştir.

2012 yılında Janekova tarafından yapılan çalışmada, faktoringin faydaları ve zararları irdelenerek dünyadaki gelişimi ve şirketlerin faktoring işlemlerine olan artan ilgisi açıklanmıştır.

2014 yılında Kaur ve Dhaliwal tarafından Hindistan'da gerçekleştirilen çalışmada faktoring şirketlerinin finansal performansı karlılık oranları kullanılarak incelenmiştir.

Koch tarafından 2015 yılında yapılan çalışmada Almanya'daki faktoring şirketlerinin karlılığını etkileyen faktörler incelenmiş olup, şirket büyüklüğü ve yatırımcı yüzdesinin karlılığı etkilediğini tespit edilmiştir.

Bağcı ve Esmer tarafından 2016 yılında gerçekleştirilen çalışmada, 2009 yılı ile 2015 yıllarını kapsayan süreçte Türkiye'deki faktoring şirketlerine ait verileri PROMETHEE yöntemi ile incelemiştir.

2017 yılında Özbek ve Erol tarafından yapılan çalışmada 2013 yılı ile 2016 yıllarını kapsayan süreçte Borsa İstanbul'a kote olmuş faktoring şirketlerine ait veriler ARAS ve COPRAS yöntemleri kullanılarak incelenmiştir.

Alper ve Başdar tarafından 2017 yılında yapılan bir başka çalışmada, 2016 yılında Türkiye'de borsta kote olmuş faktoring şirketlerinin finansal performansı ELECTRE ve TOPSIS yöntemiyle analiz edilerek şirketler performanslarına göre sıralanmıştır.

Gürol 2018 yılında yapmış olduğu çalışmada TOPSIS yöntemi ile 2014-2016 yılları arasında Türkiye'deki faktoring ve leasing şirketlerinin performansını incelemiş olup 2016 yılını faktoring şirketleri için en başarılı yıl olduğunu belirlemiştir.

Özbek tarafından 2018 yılında yapılan çalışmada 2013 ile 2016 yıllarını kapsayan süreçte BİST'de yer alan faktoring şirketlerinin performansı SWARA, ARAS, MOORA ve TOPSIS yöntemleri ile analiz edilmiştir.

Çetinceli vd. (2018) tarafından yapılan çalışmada faktoring şirketlerinin de aralarında bulunduğu finansal kurumlar birliğine bağlı olan şirketlerin performansları dijital mantık (mdl) temelli gri ilişkisel analiz ile değerlendirilmiş olup; incelenen yıllar içerisinde faktoring şirketlerinin genel olarak geliştiği gözlemlenmiştir.

2018 yılında Özçelik ve Küçükçakal tarafından gerçekleştirilen çalışmada, 2009 ile 2016 yıllarını kapsayan süreçte Türkiye'de borsaya kote olmuş leasing ve faktoring şirketlerinin finansal performansı TOPSIS yöntemi ile analiz edilmiştir.

Selimler ve Taş tarafından 2019 yılında yapılan çalışmada, 2015-2018 yılları arasında Türkiye'deki faktoring, leasing ve finansman şirketlerinin performansı TOPSIS yöntemi ile ölçülmüş olup bu sektörlerin geliştiği ancak bankalarla eşit koşullarda mücadele edemediklerinden sektördeki paylarının bankalara oranla küçük kaldıkları tespit edilmiştir.

3.Araştırma

Çalışmanın bu bölümüne faktoring sektörü hakkında bazı istatistikî verileri inceleyerek başlanmıştır.

3.1. Temel Bilgilerin Yorumlanması

Çalışmanın bu kısmında faktoring sektöründe yer alan şirket sayıları, şube sayıları, çalışan sayıları ve müşteri sayıları hakkındaki bilgiler değerlendirilmiştir.

Tablo 3. Faktoring Sektörü 2008-2020 Yılları Arası İstatistiki Veriler

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Şirket Sayısı	81	78	76	75	78	76	77	66	62	61	58	56	56
Şube Sayısı	148	142	203	243	247	333	366	379	360	388	354	352	343
Çalışan Sayısı	3009	2959	3557	3819	4186	4855	4980	4804	4716	4778	4355	4269	4091
Müşteri Sayısı	50228	40997	57094	66000	67054	87624	935451	95416	98908	109658	92422	83636	71993

Tablo 3'te faktoring sektörünün 2008-2020 yılları arasındaki şirket, şube, çalışan ve müşteri sayılarındaki değişim yer almaktadır. Şirket sayılarının 2008'den 2020'ye doğru giderek azaldığı görülmektedir. Şirket sayısındaki bu yaklaşık yüzde 30'luk düşüş sektördeki rekabetin ne kadar zorlu olduğunu bir göstergesidir. Zira şirket sayıları düşerken şube sayısı genel olarak artmıştır. Bu durum sektördeki rekabetin geliştiğini ve bazı şirketlerin birleştiği izlenimini uyandırmaktadır. Sektördeki çalışan sayısı da 2014 yılına kadar genellikle artarken bu yıldan sonra genellikle düşüş yaşamıştır. Bu bilgi de sektördeki rekabeti doğrulayan bir başka veridir. Müşteri sayısı ise 2017 yılına kadar genel olarak artarken bu yıldan sonra düşmeye başlamıştır. Müşteri sayısı açısından bakıldığında 2020 yılında 2017 yılına göre yaklaşık %35'lik bir düşüş yaşandığı görülmektedir.

Tablo 4. Faktoring Sektörü 2009-2020 Yılları Arası Bazı İşlem Bilgileri

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Cirosunun Yurtiçi işlemlerdeki payı (%)	91	90.9	83.3	82.2	82.8	81.5	80.6	83.5	82.4	82.7	85	87.1
En çok işlem yapan sektör	Ulaşım	Yakıt	Tekstil	Yakıt	Yakıt	Yakıt	Yakıt	Perakende	Perakende	Perakende	Perakende	Perakende
En çok işlem yapan sektör %	12	20	10.1	12.7	17.9	23.2	17.3	12	15.5	14.3	14.6	22

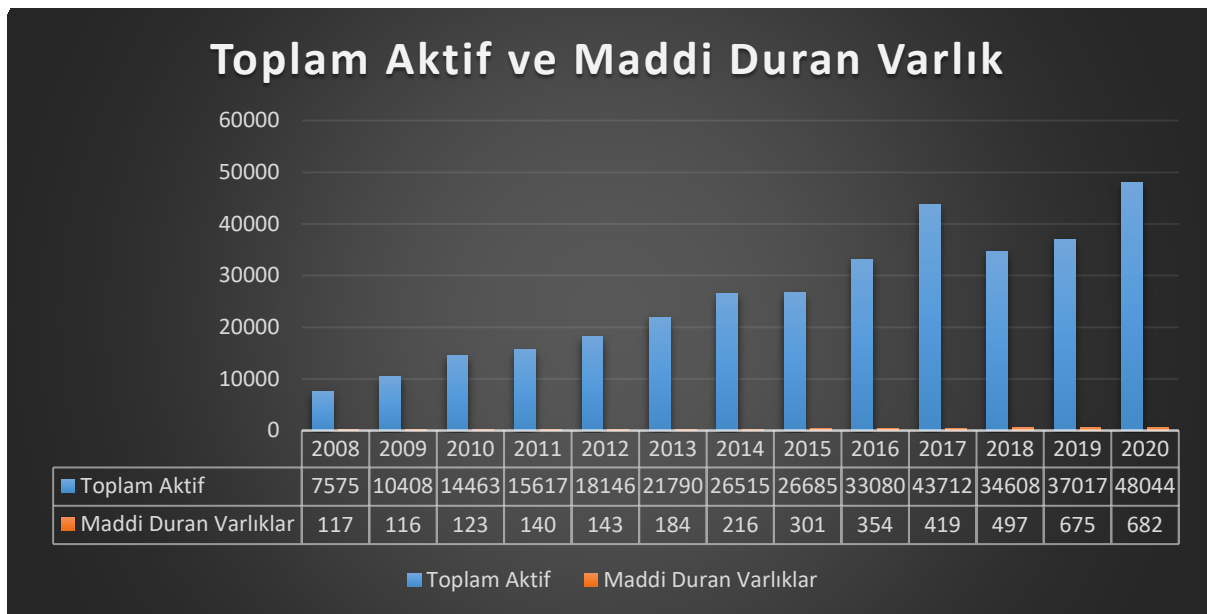
Tablo 4'te faktoring sektörünün cirosunun 2009-2020 yılları arasında yurt içi işlemlerdeki dağılımı ve en çok işlem yapan sektör bilgileri yer almaktadır. Tabloya göre faktoring işlemlerinin yurt içindeki payı söz konusu dönemde önce azalmış sonra artmıştır. Diğer bir açıdan bakıldığında faktoring işlemlerinin yurtdışı payı 2011 ile 2018 yılları arasında yükselmiştir. Yine tabloya bakıldığında en çok faktoring sözleşmesi yapan sektörlerin belirli dönemlerde değiştiği gözlemlenmiştir. 2010 yılı ile 2015 yılları arası genel olarak en çok faktoring işlemi gerçekleştiren yakıt (petrol, kömür) sektörü olurken 2016'dan itibaren en çok faktoring işlemi perakende sektörü gerçekleştirmiştir.

3.2. Mali Tablolardan Elde Edilen Bulgular

Çalışmanın bu kısmında faktoring sektöründe yer alan şirketlerin mali tablolarına ait verileri kullanılarak 2008-2020 yılları arasındaki değişimleri açıklanmıştır. Söz konusu veriler Kamuyu Aydınlatma Platformu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Finansal Kurumlar Birliği ve şirketlerin kendi internet sitelerinden elde edilmiştir.

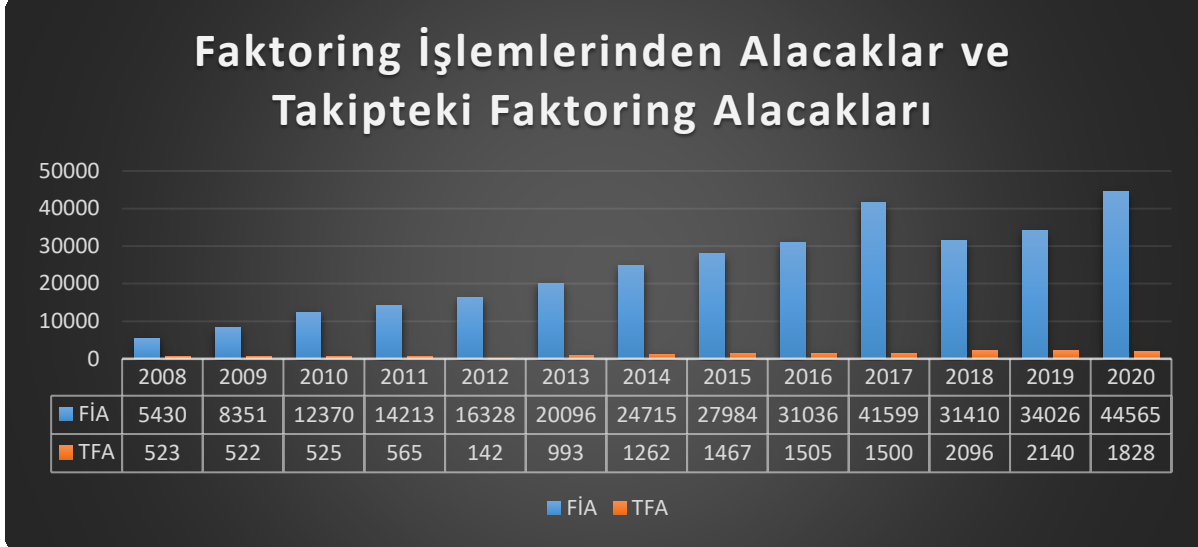
Faktoring sektörüne ilişkin mali tablo verileri değerlendirilirken birbiri ile yakın ilişki içerisinde olan hesap kalemleri birlikte değerlendirilerek bulgular yorumlanmıştır.

Tablo 5. Faktoring Sektörü 2008-2020 Arası Toplam Aktif ve Maddi Duran Varlıkları

Tablo 5'e bakıldığında birçok finans sektöründe karşılaşılabilen bir görünüm yer almaktadır. Faktoring sektöründe de maddi duran varlıkların toplam varlıklar içerisindeki payı oldukça küçüktür. Söz konusu süreçte faktoring sektörü aktif toplamı artış trendi takip ederek yaklaşık 7,5 Milyar TL'den yaklaşık 48 Milyar TL'ye yükselmiştir. Aynı süreçte maddi duran varlıklar ise yaklaşık altı kat büyüyerek 117 Milyon TL'den 682 Milyon TL'ye yükselmiştir. Aktif toplamı genel büyürken şirket sayısının azalması, sektördeki rekabeti bir kez daha hatırlatmaktadır.

Tablo 6. 2008-2020 Arası Faktoring İşlemlerinden Alacaklar ve Takipteki Faktoring Alacakları

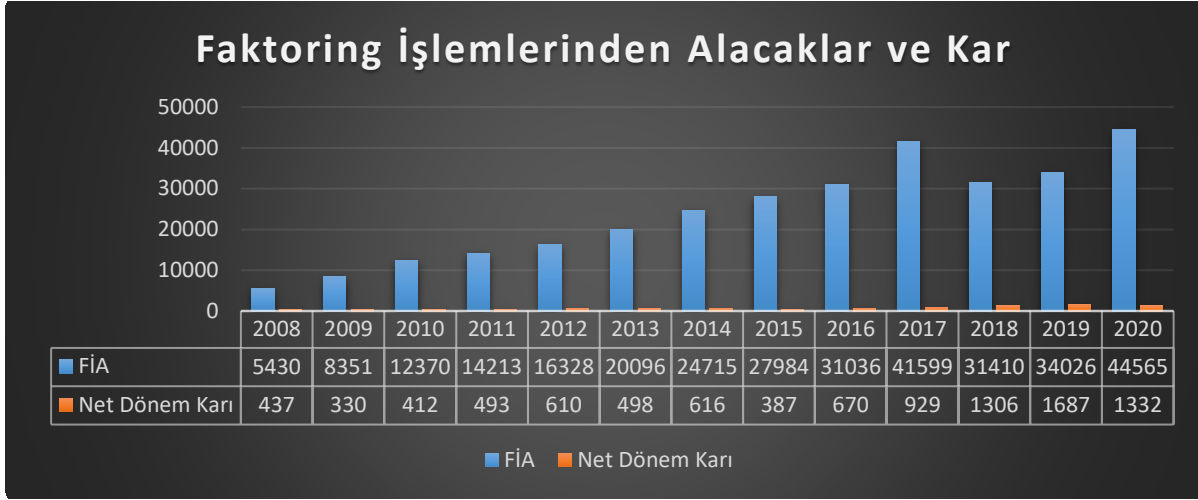
Tablo 6'da 2008-2020 yılları arası faktoring alacakları ile takipteki faktoring alacakları yer almaktadır. Tabloya bakıldığında toplam aktifin içindeki en büyük hesap kaleminin faktoring alacakları olduğu anlaşıldığı gibi; yıllar içerisinde faktoring alacaklarının da artış trendi izlediği görülmektedir. 2008 yılında yaklaşık 5,5 Milyar TL olan faktoring alacakları 2020 yılında 44,5 Milyar TL'ye ulaşmıştır. Takipteki faktoring alacakları da genel olarak artarak yaklaşık 3,5 katına yükselmiştir. Ancak oransal olarak bakıldığında 2008 yılında faktoring alacaklarının takibe düşme oranı yüzde 9,6 olarak gerçekleşirken 2020 yılında bu oran yüzde 4,1'e düşmüştür.

Tablo 7. 2008-2020 Arası Kaynak Dağılımı

Tablo 7'de faktoring sektöründeki kaynak yapısının 2008-2020 yılları arasında nasıl dağıldığı görülmektedir. Tabloya bakıldığında hem özkaynakların hem de yabancı kaynakların 2008-2020 arasında genel olarak artış trendi içerisinde oldukları görülmektedir. Ancak kaynaklar içerisindeki yabancı kaynak oranının yüzde 69'dan yüzde 81'e yükseldiği fark edilmektedir. Bu durum finans sektöründeki şirketler için olagandır.

Tablo 8. 2008-2020 Arası Faktoring İşlemlerinden Alacaklar ve Kar

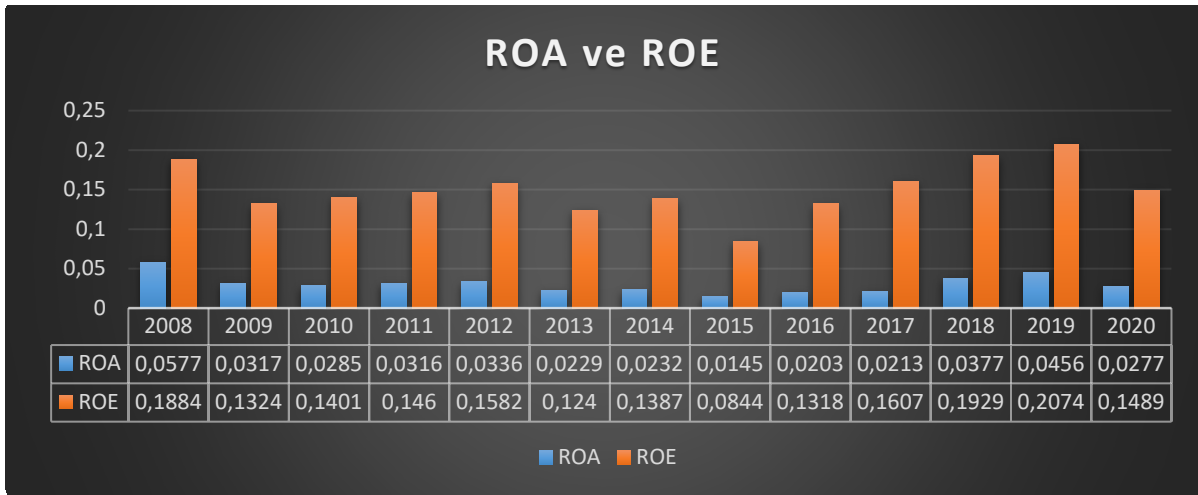

Tablo 8’de faktoring işlemlerinden alacaklar ve kar birlikte yer almaktadır. 2008-2020 yılları arasında net dönem karının, bazı dalgalanmalar yaşayarak genel olarak artış trendinde olduğu görülmektedir. Faktoring işlemlerinden alacakların kara dönüşüm oranı ise aynı süreçte yüzde 8’den yüzde 3 seviyelerine düştüğü görülmektedir. Sektörün gerek çalışan sayısı gerekse de fiziki büyümesinin bu oranı düşürdüğü düşünülmektedir.

3.3. Karlılık Oranları Çerçevesinde Faktoring Sektörü

Çalışmanın bu kısmında aktif karlılık oranı (ROA) ve özsermaye karlılık oranı (ROE) kullanılarak faktoring sektörünün 2008-2020 yılları arasındaki performansı incelenmiştir. Bu iki oranın tercih edilme nedeni, finansal performans ile ilgili literatürde yer alan çalışmalarda sıklıkla bu iki oranın kullanılmasıdır.

Tablo 9. 2008-2020 Yılları Arası Faktoring Sektörü ROA ve ROE Değişimi

Tablo 9’da faktoring sektörünün 2008-2020 yılları arasında aktif karlılığı ile özsermaye karlılığı oranları yer almaktadır. Her iki oranın 2015 yılına kadar genel olarak azaldığı 2016 yılından itibaren ise genel olarak arttığı görülmektedir. Aktif karlılığı 2008 yılında yaklaşık yüzde 6 olarak gerçekleşirken, yıllar içerisinde dalgalanmalar olmakla birlikte, 2020 yılına gelindiğinde bu oran yarı yarıya azalarak yaklaşık yüzde 3 olarak gerçekleşmiştir. Özsermaye karlılığı ise 2008 yılında yaklaşık yüzde 19 iken yine dalgalanmalar yaşayarak 2020 de yaklaşık yüzde 15 olarak gerçekleşmiştir. Bu süreçte aktif karlılığı yarı yarıya azalırken özsermaye karlılığı yaklaşık dörtte bir oranında azalmıştır. Bu durum aktiflerin, özsermayeye oranla daha verimsiz kullanıldığını göstermektedir.

3.4. Diakomihalis Z Değeri Yöntemi ile Faktoring Sektörünün Değerlendirilmesi

Altman tarafından geliştirilen Z Skor değeri (Altman, 1968) hesaplanarak şirketlerin finansal açıdan başarısı ölçülebilmektedir. Diakomihalis bu Z Skor değerini hizmet sektöründeki şirketler için geliştirmiştir. Aşağıda yer

alan formüle göre hazırlanan Z değeri 1,1'in altında kalırsa şirketin borçlarını ödemede zorlanacağı yani finansal açıdan başarısız olabileceği, Z değeri 2,6'nın üzerinde çıktığı takdirde ise iflas riskinin olmadığı söylenilmektedir (Mammadli ve Helhel, 2017: 1222). Formülde T1, alışma sermayesinin toplam aktiflere oranı; T2 dağıtılmayan karın toplam aktiflere oranı; T3 faiz ve vergi öncesi karın toplam aktiflere oranı; T4 zkaynakların piyasa değerinin yükümlülüklerin toplamına oranı olarak yer almaktadır (Diakomihalis, 2012).

$$Z'' = 6,56T1 + 3,26T2 + 6,72T3 + 1,05T4 \quad (1)$$

Tablo 10. 2008-2020 Yılları Arası Faktoring Sektörü Z Değeri Tablosu

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Z	1.51	1.3	1.26	1.78	1.97	1.93	2.02	2.81	1.94	1.92	2.25	2.3	2.03

Tablo 10'a bakıldığında faktoring sektörünün Z değerinin hiçbir zaman 1.1'in altına düşmediği görülmektedir. Diakomihalis Z değeri hesaplamasına göre faktoring sektörü araştırma kapsamında yer alan yıllar içerisinde hiçbir zaman finansal açıdan başarısız sayılabilecek bir dönem yaşamamıştır. Genellikle 2,6'nın altında seyreden Z değeri sadece 2015 yılında 2,81 olarak gerçekleşmiştir. Bu doğrultuda Diakomihalis'in geliştirmiş olduğu finansal başarı tahmin yöntemine göre faktoring sektörünün finansal açıdan başarılı olduğu görülmektedir.

4. Sonuç

Faktoring işlemleri şirketlere alacak garantisi, alternatif finansman gibi olanaklar sunan son yıllarda gelişme içerisinde olduğunu, dünya verileri ile gözlemlediğimiz, Türkiye'de de giderek yaygınlaşan bir finansman tekniğidir. Özellikle 2008 krizi ve sonrasında bir türlü rayına oturamayan finansal piyasalarda gelişmesi beklenen faktoring sektörünün Türkiye'de de benzer bir şekilde geliştiği düşünmektedir. Bu doğrultuda faktoring sektörünün Türkiye'deki durumunu incelemek amacıyla gerçekleştirdiğimiz çalışmada faktoring sektörünün ciddi bir rekabet ortamı içerisinde Türkiye'de geliştiğini söyleyebiliriz.

Öncelikle temel istatistiki verilere baktığımızda, şirket sayılarının azalırken şube, çalışan ve müşteri sayılarının 2017 yılına kadar arttığını gözlemlemiş bulunmaktayız. Yani faktoring sektörü fiziki ve mali açıdan büyümekteydi diyebiliriz. 2018 ve sonrası dönem dünya çapında önce durgunluk sonrasında özellikle pandemi süreciyle birlikte kriz havasında geçtiği için istatistiklerde de düşüş yaşanması kaçınılmaz olarak görülmektedir. Sadece bu bilgilere bakıldığında dahi şirketlerin birleşme yada pazardan çekilme sonrası çalışan ve şubelerin el değiştirdiği sonuçları ortaya çıkabilmektedir.

Faktoring sektörünün mali tablolarına bakıldığında da genel olarak büyüyen aktif büyüklüğü göze çarpmaktadır. Sektörün gerek mali açıdan gerekse fiziki olarak büyüdüğü, faktoring alacaklarının ve maddi duran varlıklarının yükselişi ile açıklanabilmektedir. Diğer taraftan kaynak yapısı da sektörün büyüyüp geliştiğini göstermektedir.

Faktoring sektöründe karlılık açısından yaptığımız değerlendirmeye göre ise; her ne kadar net kar yıllar içerisinde artmış olsa da sektörün her türlü büyümesinden kaynaklanan giderler nedeniyle karlılık oranlarının düşüş içerisinde olduğu görülmektedir. şüphesiz bu düşüşün bir başka önemli nedeni döviz kurlarında yaşanan gelişmelerdir. Faktoring sektörü, gerek doğrudan; gerekse müşteri sektrlerin dövize olan duyarlılıkları neticesinde dolaylı olarak döviz kurlarında yaşanan gelişmelerden etkilenmektedir.

Finansal başarı ölçümünde kullanılan Diakomihalis'in geliştirdiği Z değeri hesaplamalarına göre de faktoring sektörü finansal açıdan başarılı bir süreç izlemiştir. 2008-2020 yılları arasındaki dönemde Z değerleri sürekli finansal açıdan riskli bölge olarak tanımlanan 1,1 değerinin üzerinde seyretmiştir.

Sonuç olarak faktoring sektörünün 13 yıllık süreçte gelişip büyüdüğü görülmektedir. Gerekli zamana uygun hukuki düzenlemeler yapıldığı, uygun konjonktür sağlandığı takdirde sektörün büyümeye devam edeceği de tahmin edilmektedir.

Kaynakça

- AKKOÇ, S. ve VATANSEVER, K. (2013). Fuzzy Performance Evaluation with AHP and Topsis Methods: Evidence from Turkish Banking Sector after the Global Financial Crises. *Eurasian Journal of Business and Economics*, 6(11), 53-74.
- ALPER, D. ve BAşDAR, C. (2017). A Comparison of TOPSIS and ELECTRE Methods: An Application on the Factoring Industry. *Business and Economics Research Journal*, 8(3), 627-646.
- ALTMAN, E. (1968). Financial Ratios, Discriminant Analysis And The Prediction Of Corporate Bankruptcy. *The Journal Of Finance*, 3(4), 589-609.
- BAĀCI, H. ve ESMEER, Y. (2016). PROMETHEE Yöntemi İle Faktoring şirketi Seimi. *Beykent Üniversitesi*

- Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 116-129.
- BANERJEE, P. K. (2003). Performance Evaluation of Indian Factoring Business: A Study of SBI Factors and Commercial Services Limited, and Canbank Factors Limited, *Vision: The Journal of Business Perspective*, 7(1), 55-68.
- ÇETİNCELİ, K., ÖMÜRBEK, V. ve AKSOY, E. (2018). Finansal Kurumların Modifiye Edilmiş Dijital Mantık (MDL) Temelli Gri İlişkisel Analiz İle Performans Değerlendirmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23 (2), 425-438.
- DİAKOMİHALİS, M. (2012). The Accuracy of Altman's Models in Predicting Hotel Bankruptcy. *International Journal of Accounting and Finance Reporting*, 2 (2), 1-18. <http://cris.teiep.gr/jspui/bitstream/123456789/1576/1/Diakomihalis%20Mihail%20B23.pdf> (Erişim Tarihi: 19/5/2021)
- ECE, N. ve ÖZDEMİR, F. (2011). Halka Açık Finansal Kiralama ve Faktoring Şirketlerinin Performans Ölçümü ve Analizinde Kullanılan EVA ve TOPSIS Yöntemlerinin Hisse Senedi Değerleri ile Karşılaştırmalı Analizi. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 48(561), 83-95.
- EKE, S. ve ÇETİNER, M. (2020). İhracatta Tedarikçi Kredi Riskinin Garanti Altına Alınmasında Faktoring, İhracat Artışına Ve Ekonomik Büyümeye Desteği. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5 (2), 288-301.
- GÜROL, B. (2018). Faktoring, Finansal Kiralama Ve Leasing Sektörlerinin Performanslarının Topsis Yöntemi İle Ölçülmesi: Türkiye Karşılaştırması. *Başkent Üniversitesi Ticari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2 (2), 61-73.
- İSLAMOĞLU, M. ve KAYHAN, F. (2013). Türk Faktoring Sektöründe Finansman Ve Nakit Yönetiminin Yapısı: Kümülatif Nakit Akış Modeli Önerisi. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (2), 171-187.
- JANEKOVA, J. (2012). Faktoring-Alternative Source of A Company. *Annals of the Faculty of Engineering Hunedoara. International Journal of Engineering*, 10 (3), 303-306.
- KAUR, H. ve DHALI WAL, N. K. (2014). Financial Analysis of Factoring Companies in India: A Study of SBI Global Factors and Canbank Factors. *International Journal of Research in Management. Science & Technology*, 2(1), 30-34.
- KLAPPER, L. (2006). The Role Of Factoring For Financial Small And Medium Enterprises. *Journal of Banking & Finance*, 30(11), 3111-3130.
- KOCH, S. (2015). Effects of Shareholder Groups on the Faktoring Institutions Profitability: Evidence from Germany. *International Journal of Economics and Finance*, 7 (11), 39-51.
- MAMMADLI, A. ve HELHEL, Y. (2017). Fortune 100 Listesinde Yer Alan Turizm Şirketleri İçin Altman Z Skor Modeli Kullanılarak İflas Tahmini. 1. Uluslararası Turizmin Geleceği Kongresi: İnovasyon, Girişimcilik ve Sürdürülebilirlik Kongresi (Futourism 2017), *M.E.Ü. Turizm Fakültesi Yayınları*, 1, 1219-1226.
- MICHALSKI, G. (2008). Factoring And The Firm Value. *Facta Universitatis Economics and Organization*, 5(1), 31-38.
- ORHEIAN, O. M. (2012). The Advantages Of Using Factoring, As Financing Technique On International Transactions Market. *Economy, Commerce and Tourism Series*, 4(1), 105-112.
- ÖZBEK, A. ve EROL, Ö. (2017). Ranking of Factoring Companies in Accordance with ARAS and COPRAS Methods. *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences*, 7 (2), 105-116.
- ÖZBEK, A. (2018). BİST'te İşlem Gören Faktoring Şirketlerinin Mali Yapılarının Çok Ölçütlü Karar Verme Yöntemleri İle Değerlendirilmesi. *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25 (1) , 29-53.
- ÖZÇELİK, H. ve KÜÇÜKÇAKAL, Z. (2019). BIST'de İşlem Gören Finansal Kiralama ve Faktoring Şirketlerinin Finansal Performanslarının TOPSIS Yöntemi İle Analizi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 81, 249-270.
- ÖZDEMİR, Z. (2005). Dış Ticaret Finansman Tekniklerinden Faktoring ve Forfaiting İşlemleri. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (2), 194-224.
- RAVAŞ, O.C. ve DAVID, A. (2010). Factoring Agreement-Financing Method For The Companies In Lack of Cash-Flow. *Annals of the University of Petroşani, Economics*, 10 (4), 289-296.
- SELİMLER, H. ve TAŞ, C. (2019). Finansman, Faktoring Ve Leasing Şirketlerinin Kredi Yönetim Performansının TOPSIS Yöntemi İle Değerlendirilmesi: (2015 – 2018). *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4 (3) , 286-306.
- SOUFANI, K. (2001). The Role Of Factoring In Financing UK SMEs: A Supply Side Analysis. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 8(1), 37-46.
- STANCIU, L. ve STANCIU, L-M. (2013). Factoring-A Modern Alternative Of Exogenous Financing And Management Of Company Receivables. *Land Forces Academy Review*, 18(4), 416-423.
- UYANIK, Y. (2015). Dünyada ve Türkiye'de Faktoring Tanımı. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3), 23-40.

6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu
Faktoring Şirketlerinin Kuruluş ve alıŐma Esasları Hakkındaki Yönetmelik
www.fkb.org.tr (EriŐim tarihi: 25/4/21)
www.vakiffactoring.com.tr (EriŐim tarihi: 27/4/21)